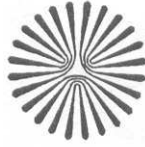

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه تاریخ

عنوان:

اوضاع سیاسی اجتماعی لرستان در دوره

رضا شاه (۱۳۰۴ تا ۱۳۲۰ ه.ش)

نگارش:

روح الله نقی بیرانوند

استاد راهنما:

دکتر فروزان ادیب فر

استاد مشاور:

دکتر ساسان طهماسبی

پایان نامه برای دریافت درجه

کارشناسی ارشد در رشته تاریخ

ایران اسلامی

اسفند ۱۳۸۸

تقدیم به

پدر و مادرم

تقدیر و تشکر

وظیفه خود می دانم مراتب قدردانی و سپاسگزاری خود را از همه ی عزیزان و سرورانی که در نوشتن این ساله مرا تشویق و یاری کردواند بیان کنم . از استاد ارجمند، خانم دکتر فروزان ادیب فر که در طول مراحل تحقیق با راهنمایی های خردمندانه خود مرا راهنمایی نموده واز استاد گرامی جناب آقای دکتر ساسان طهماسبی که مرا از مشاوره های ارزشمند خود بهره مند ساختند کمال تشکر و قدر دانی دارم.

برخود فرض می دانم که از مدیر گروه محترم گروه تاریخ دانشگاه پیام نور مرکز تهران جناب آقای دکتر نصیری و اساتید دانشگاه پیام نور مرکز تهران و کارکنان کتابخانه دانشگاه لرستان که در مدت نگارش این رساله بنده را یاری نمودند تشکر و قدر دانی نمایم.

در پایان از کلیه ی اعضای خانواده ام که همیشه یار و یاور و مایه آسایش و راحتی اینجانب بوده اند نهایت قدر دانی و تشکر نموده واز خداوند متعال برای همه ی آنان آرزوی موفقیت و بهروزی دارم.

فهرست مطالب

چکیده ۱

مقدمه ۱

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱- بیان مسئله ۴

۱-۲- سوالات تحقیق ۵

۱-۳- فرضیات تحقیق ۶

۱-۴- روش تحقیق ۷

۱-۵- ضرورت و اهداف تحقیق ۸

۱-۶- بررسی سوابق تحقیق و منبع شناسی ۹

۱-۷- ساختار رساله ۱۰

فصل دوم: جغرافیای طبیعی، انسانی و تاریخی لرستان

۲-۱-۱- جغرافیای طبیعی ۲۴

۲-۱-۲- موقعیت لرستان ۲۴

۲-۱-۳- آب و هوای لرستان ۲۴

۲-۱-۴- ویژگی های طبیعی ۲۶

- ۲-۱-۵ - کوه های لرستان ۲۶
- ۲-۱-۶ - دشت ها و جلگه های لرستان ۲۷
- ۲-۱-۷ - پوشش گیاهی لرستان ۲۹
- ۲-۲-۱ - جغرافیای انسانی ۳۰
- ۲-۲-۲ - وجه تسمیه لر ۳۰
- ۲-۲-۳ - ایلات لرستان و قلمرو هر یک از آنها ۳۲
- ۲-۳-۱ - جغرافیای تاریخی ۳۶
- ۲-۳-۲ - لرستان پیش از اسلام ۳۶
- ۲-۳-۳ - لرستان پس از اسلام ۳۹

فصل سوم : اوضاع سیاسی اجتماعی لرستان از کودتای ۱۲۹۹ تا ۱۳۰۴ ه . ش

- ۳-۱-۱ - بررسی اوضاع لرستان مقارن با کودتا ۱۲۹۹ ه - ش ۴۴
- ۳-۱-۲ - نقش و جایگاه ایلات و عشایر لرستان در مناسبات سیاسی تاریخ معاصر ایران ۴۸
- ۳-۱-۳ - منطقه نفوذ قدرت ایلات و عشایر در دوره رضاخان ۵۳
- ۳-۲-۱ - اوضاع سیاسی اجتماعی ایران پس از کودتای ۱۲۹۹ تا ۱۳۰۴ ه . ش ۵۷
- ۳-۲-۲ - بررسی اهداف و برنامه های سیاسی اجتماعی حاکمیت مرکزی در لرستان پس از کودتای ۱۲۹۹ ه . ش ۵۸
- ۳-۲-۳ - موضع گیری گروه ها و جوامع در مقابل حضور نظامی حکومت پس از کودتای ۱۲۹۹ ه . ش ۶۲

- ۳-۲-۴ - مأموریت امیر احمدی و واکنش اهالی لرستان نسبت به حضور او ۶۵
- ۳-۲-۵ - تسخیر سیلاخور و صدور حمله به خرم آباد و ۱۳۰۱ ه. ش ۷۰
- ۳-۲-۶ - جنگ زاهد شیر ۱۳۰۲ ه. ش ۷۱
- ۳-۲-۷ - اولین مرحله سرکوب عشایر لرستان و اعلام سران آنها ۱۳۰۲ ه. ش ۷۳
- ۳-۲-۸ - قیام ۱۳۰۳ ه. ش لرستان ۷۴

فصل چهارم : اوضاع سیاسی لرستان از ۱۳۰۴ تا ۱۳۰۸ ه. ش

- ۴-۱-۱ - سر لشکر خزاعی و اعدام سران لرستان ۱۳۰۴ ه. ش ۸۰
- ۴-۱-۲ - آغاز مأموریت سرلشکر خزایی ۸۲
- ۴-۱-۳ - دستگیری و اعدام سران عشایر ۱۳۰۴ ه. ش ۸۶
- ۴-۲-۱ - اوضاع سیاسی لرستان ۱۳۰۵ تا ۱۳۰۷ ه. ش ۹۰
- ۴-۲-۲ - عوامل و زمینه های قیام ۱۳۰۶ ه. ش ۹۱
- ۴-۲-۳ - قیام ۱۳۰۶ ه. ش ۹۵
- ۴-۲-۴ - کشته شدن امیر طهماسبی و آمدن رضا شاه به لرستان ۱۳۰۷ ه. ش ۹۸

فصل پنجم : علل تخته قاپو عشایر و مراحل آن ۱۳۰۸ تا ۱۳۱۴ ه. ش

- ۵-۱-۱ - احداث جاده جهت تخته قاپوکردن عشایر لرستان ۱۳۰۷ ه. ش ۱۰۶
- ۵-۲-۲ - علل تخته قاپو و اثرات آن در لرستان ۱۱۴
- ۵-۳-۳ - کوچاندن اجباری عشایر جهت تخته قاپو نمودن ۱۱۹

- ۵ - ۴ - عملیات سنگین نظامی و تبعید های گسترده ۱۳۰۸ تا ۱۳۱۲ ه . ش ۱۲۳
- ۵ - ۵ - ۱ - اقدامات نهایی تخته قاپو عشایر ۱۳۰
- ۵ - ۵ - ۲ - سیاست تشویق و تقسیم اراضی بین عشایر ۱۳۰
- ۵ - ۵ - ۳ - تأسیس شعبه بانک فلاحتی در لرستان ۱۳۵
- ۵ - ۶ - خلع سلاح عشایر لرستان ۱۳۹

فصل ششم: وقایع سیاسی لرستان از ۱۳۱۲ تا ۱۳۲۰ ه . ش

- ۶ - ۱ - ۱ - وقایع سال های ۱۳۱۲ تا ۱۳۱۶ ه . ش ، اقدامات رزم آراء ۱۴۴
- ۶ - ۱ - ۲ - حکمرانی حسین مرزبان و آمدن رضا شاه به لرستان ۱۴۶
- ۶ - ۲ - وقایع سال های ۱۳۱۶ تا ۱۳۲۰ ه . ش ۱۴۸

فصل هفتم: اقدامات فرهنگی - اجتماعی و اقتصادی پهلوی اول در لرستان

- ۷ - ۱ - اقدامات فرهنگی ۱۵۱
- ۷ - ۲ - اقدامات اجتماعی ۱۵۸
- ۷ - ۳ - اقدامات اقتصادی ۱۶۱
- یافته های تحقیق ۱۶۴
- ضمایم ۱۶۶
- منابع و مأخذ ۲۰۲

چکیده

رضا خان از همان ابتدای کار به فکر تصاحب قدرت در ایران افتاد او که در دولت کودتا سردار سپه و نخست وزیر شده بود به فکر تقویت و تجهیز ارتش افتاد ، به مرور پرسنل ارتش را افزایش داد درجه افسران را ارتقا و حقوق نظامیان را بالا برد سپس با استفاده از همین ارتش برای تمرکز قدرت و ازیاد نفوذ خود اقدام کرد .همچنین سعی در ایجاد امنیت و سرکوبی کردنکشان محلی نمود . ولایت لرستان در این زمان جزء نا امن ترین و آشوب زده ترین مناطق کشور بود ؛ دولتهای پس از مشروطیت با اعزام نیروی ژاندارمری و قزاق چندین بار برای ایجاد نظم و امنیت به لرستان اقدام نمودند ،اما هر بار با تلفات سنگین جانی و مالی مجبور به عقب نشینی شدند تا این که در سال ۱۳۰۲ ش قوای نظامی به فرماندهی امیر احمدی با کوشش فراوان توانستند پس از سالها وارد خرم آباد شوند و این آغاز حضور دولت پهلوی در لرستان و کوشش برای ایجاد نظم و امنیت در مناطق مختلف آن بود . مساله اصلی محقق در این تحقیق این است که ضمن بررسی تحولات سیاسی و اجتماعی لرستان در دوره پهلوی اول، علت و چگونگی شروع نا امنی ها در این خطه و عوامل تشدید تنش ها میان عشایر با حکومت مرکزی بررسی شود . فرضیه محقق این است که اقدامات نسنجیده حکمرانان لرستان پس از کودتای ۱۲۹۹ ه.ش و متعاقب آن عدم برنامه ریزی حساب شده دولت و به خرج دادن خشونت زیاد توسط قوای نظامی باعث گسترش تنش در لرستان شد. محقق با روش تحقیق کتابخانه ای و استفاده از فیش برداری به انجام تحقیق و اثبات فرضیه خود پرداخت . دولت پهلوی توانست در طی چندین سال جنگ و تعقیب مداوم ، اعدام و سرکوب عشایر و با ایجاد پاسگاهها نظامی و ترمیم خط تلگراف و جاده سازی زمینه ارتباط مرکز با لرستان را فراهم ساخت و قدرت را خود را بر آنجا نیز اعمال کرد .

واژه های کلیدی: لرستان، رضاشاه، ایلات، تخته قاپو، عشایر

مقدمه

محور اصلی بحث در رساله حاضر بررسی اوضاع سیاسی، اجتماعی لرستان در دوره رضاه شاه (۱۳۰۴-۱۳۲۰ ه. ش) می باشد.

نگارنده از آنجا که به اهمیت و فرهنگ تمدن ایران واقف بوده برخورد واجب دانست تا با نگاهی تحلیلی و نقادانه تحولات سیاسی، اجتماعی لرستان در دوره رضا شاه را مورد بررسی و پژوهش قرار دهد.

لرستان در قیاس با ایالات مرکزی ایران ایالتی محروم بوده و کوهستانی بودن مناطق، تعداد عشایر و اختلاف نظرهای دیرینه میان سران قبایل و طوایف، همگی باعث افشا ندن نقار و کینه و چپاول این نواحی می شده است. با این اوضاع و احوال لرستان در اواخر قاجاریه چنان به آشوب کشانده شد که دولت مرکزی از برقراری امنیت در آن سرزمین عاجز ماند. این اوضاع موجب ویرانی روستاها کاهش جمعیت شهری و گسترش زندگی چادر نشینی گردید و به طور کلی پسروی در زمینه های اقتصادی، اجتماعی سیاسی و آموزشی را به ارمغان آورد اما پس از کودتای ۱۲۹۹ ه. ش و ظهور پهلوی اول اوضاع دگرگون گشت و سرانجام دولت مرکزی پس از قشون کشی های متعدد و درگیری های خونین، بر این ایالت چیره شد و با برقراری آرامش و امنیت اگرچه با اعمال روش های خشن نفوذ خود را در این منطقه حاکم کرد. محدوده وسیع لرستان از مناطق مهم ایران بوده که مردم آن در هر مقطع تاریخی در تحولات کشور ایفای نقش کرده اند و دولت های وقت ایران حداقل از مشروطه تا پایان دوره پهلوی اول نسبت به این منطقه حساس بوده و آن را کاملاً تحت مراقبت داشته اند با سیاست معروف به تخته قاپو کردن عشایر و خلع سلاح که خود موجب برهم خوردن نظم محلی و درگیری های بین دولت رضاشاه و عشایر لرستان شد قیام های لرستان آغاز گردید، قیام ۱۳۰۳ لرستان، قیام ۱۳۰۶ و شروع اعدامهای سران لرستان در سالهای ۱۳۰۲ تا ۱۳۱۲ ش. توسط اشخاصی چون امیر احمدی و خزاعی و ... در زمره مسائلی هستند که به آنها

توجه شده است . با توجه به مطالب ذکر شده می توان گفت که این رساله بر آن است تا با شیوه ای عملی به بررسی سیاست ها و اهداف حکومت پهلوی اول از یک طرف و ساختار های اجرایی و عملکرد و پیامد های اجرایی این سیاست ها از طرف دیگر پرداخته و به تحلیل ساختاری این سیاست ها پردازد در جهت نیل به اهداف فوق بررسی نوع حاکمیت و چگونگی نظام حکومتی منطقه لرستان مقارن کودتای ۱۲۹۹ هـ . ش ضروری به نظر رسید؛ و به این منظور در پژوهش حاضر توجه ویژه ای به نحوه اداره لرستان در دوران کودتای ۱۲۹۹ هـ . ش شده است.

این پژوهش به علت حوادث و جریانهایی می پردازد که به واسطه آنها در اوایل حکومت پهلوی اهالی منطقه لرستان را از دایره قدرت حکومت مرکزی خارج ساخت و سرانجام این بیرون رفت از سیطره قدرت مرکزی و تلاش حکومت برای تسلط بر ابعاد مختلف سیاسی اجتماعی ، اقتصادی منطقه را مورد توجه خود قرار می دهد.

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱. بیان مسئله

رضاخان از زمانی که وزیر جنگ شد کوشش کرد به سرکشی عشایر پایان دهد، عشایر لرستان در این دوره به خود سری خو گرفته بودند و در واقع مهمترین عامل اغتشاش و ناامنی بودند؛ حاکمیت مرکزی می خواست بر تمام کشور فرمان براند و عشایر مانعی بر سر راه تحقق این هدف بودند. بعد از کودتای اسفند ۱۲۹۹ ه. ش روند تحولات بر ضد عشایر سرعت گرفت و رضاخان روز به روز قدرتمند تر می شد و اقدامات خود را برای سرکوبی سران عشایر و ایلات لرستان با فرستادن کار آزموده ترین افراد نظامی خود مثل سپهبد احمد امیر احمدی، خزاعی و ... را شدت بخشید. لرستان نیز یکی از حلقه هایی بود که در دستور کار این برنامه قرار داشت و خواه ناخواه می بایست به اقتدار سران آن پایان داده می شد. اهمیت مسئله لرستان و رابطه جغرافیای این سرزمین با خوزستان همواره توجه دولتمردان را به امنیت این خطه بیشتر کرده بود، از سوی دیگر رضا شاه می خواست با اردوکشی به لرستان به اقتدار سران لر با آنچه طی بیست سال به نام عملیات لرستان در زمینه های نظامی، اقتصادی، اجتماعی اجرا می شد، پایان دهد.

دولت مرکزی تلاشهای فراوانی جهت تحت حاکمیت در آوردن ایلات لرستان انجام داد از این اقدامات می توان به موارد زیر اشاره نمود:

- ۱- سرکوبی ایلات یاغی و اعدام سران آنها طی چند مرحله
- ۲- اسکان عشایر که تحت عنوان تخته قاپو کردن برای متمرکز کردن عشایر و در مناطق تحت نفوذ دولت مرکزی بود.
- ۳- ترویج آموزش و پرورش در میان ایلات و عشایر که در واقع نوعی گروگانگیری فرزندان رؤسای عشایر بود.
- ۴- خلع سلاح ایلات و عشایر.

البته برخی از این اقدامات با خوی و خصلت عشایر لرستان در تعارض بود که مهمترین آنها اسکان عشایر بود. عشایر به قدری از اسکان اجباری ناراحت و ناراضی بودند که برخی از آنها دست به شورش زده و درگیری های زیادی بین آنها و دولت مرکزی بوجود آمد که توسط نیروهای نظامی سرکوب شدند.

از سوی دیگر خلع سلاح عشایر لرستان که مانع از شورش و یاغیگری از سوی ایلات می باشد امنیت ملی را بیشتر تضمین می کرد هر چند این عمل باعث می شد که عشایر برای بدست آوردن سلاح بیشتر به عوامل بیگانه ارتباط برقرار کنند و امنیت ملی را دچار خدشه کنند.

۱-۲. سوالات تحقیق

با شکل گیری حکومت پهلوی اول سیاست هایی همه جانبه از طرف دولت مرکزی به منظور ایجاد تغییرات جدی در حوزه ها و ابعاد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی فرهنگی اهالی بخصوص عشایر لرستان در نظر گرفته شد که عمدتاً توسط نیروهای نظامی عملیاتی گردید. اما علی رغم اقدامات سرکوب گرایانه در نهایت نتایج مطلوبی برای دولت مرکزی محقق نگردید.

بررسی اوضاع سیاسی اجتماعی لرستان در دوره رضاشاه در صدد یافتن جوابی در خصوص عمل شکل گیری اوضاع پریشان و پرتنش لرستان و عدم موفقیت حاکمیت پهلوی در کنترل و خاموش نمودن این بحران از طرف دیگر می باشد. دو سؤال اصلی این پژوهش عبارتند از:

سوالات اصلی

- ۱- شروع نا امنی های لرستان در عهد پهلوی اول از چه زمانی و به چه علت بوده است؟
- ۲- علل تشدید تنش های خشونت بار میان عشایر لرستان با حکومت مرکزی در این دوره چیست؟

سؤال فرعی :

۱- پهلوی اول و جناح فکری حاکم در مرکز پس از کودتای ۱۲۹۹ ه. ش برای مهار و از بین بردن ریشه تنش های بوجود آمده میان اهالی منطقه و دولت مرکزی چه سیاستی اتخاذ کرد. و نتایج این سیاست ها برای لرستان چه بود؟

۱-۳. فرضیات تحقیق

فرضیات اصلی :

۱- اقدامات نسنجیده و ظالمانه حکمرانان لرستان پس از کودتای ۱۲۹۹ و به دنبال آن ضعف و بی برنامهگی دولت مرکزی و دخالت های بیگانگان (انگلیس و روسیه) در لرستان و همچنین اقدامات نظامی رضاشاه جهت سرکوب عشایر موجب گسترش هرج و مرج و ناامنی در لرستان شد.

۲) حکومت فردی رضا شاه با ویژگیهای خاص خود و توسط به راههای نظامی و حل قهر آمیز مسائل به منظور تغییر در سیستم سنتی قدرت علت اصلی اوج گیری تنش و درگیری عشایر با دولت مرکزی از یک طرف و پیامد های فاجعه بار آن برای اهالی لرستان از طرف دیگر بود .

فرضیه فرعی

۱. دولت پهلوی اول و حکمرانان نظامی سیاسی او در لرستان برای از بین بردن اختلافات و درگیریهای بوجود آمده در لرستان دست به یک سری اقدامات نسنجیده و سرکوب گرایانه از جمله اعدام ، تبعید ، سرکوب ، و تخته قاپو کردن اهالی لرستان زدند که نه تنها نتایج مطلوبی در بر نداشت بلکه موجب سرکشی عشایر و آوارگی و فقر و فلاکت اهالی لرستان شد.

۱-۴. روش تحقیق

روش تحقیق در هر موضوعی متناسب با ویژگی های آن موضوع انتخاب می شود که در پژوهش حاضر نیز براساس روش تحقیق در تاریخ صورت گرفته است .

(۱) روش تجزیه و تحلیل تاریخی : این روش تجزیه و تحلیل وقایع و حوادث با رعایت زمان به صورت تاریخ نگاری حوادث در سطح وقایع نگاری و تحلیل موضوعات مختلف به صورت ژرفایی پرداخت .

(۲) روش تحقیق اسنادی : براساس این روش با تکیه بر اسناد و مدارک نویافته ، حوادث و وقایع موجود در منابع غیر اسنادی مورد نقد و بررسی قرار خواهد گرفت ، بررسی ماهیت و مرجع صدور اسناد ، نقد و مقایسه اسناد ، تحلیل متن اسناد از جمله شیوه بهره برداری در این روش خواهد بود . در این روش با توجه به اینکه بسیاری از اسناد و مکتوبات به صورت چاپ نشده ، وجود دارد ، رجوع به مراکز اسنادی و استفاده از منابع مکتوب آنها می تواند راهگشای پژوهش باشد . بر این اساس برای یافتن و گردآوری اطلاعات به مراکز اسنادی از جمله آرشیو سازمان اسناد ملی و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی رجوع گردید. لازم به ذکر است که روش و ابزارگردآوری در این رساله فیش نگاری است.

۱-۵. ضرورت و اهداف تحقیق

ضرورت:

براساس آنچه که در تعریف مسئله بیان شد دوران پهلوی اول و شخص رضا شاه به عنوان پادشاه ایران و اقدامات او در لرستان یکی از دوران مهم تاریخ لرستان و در واقع بخشی از تاریخ ایران را تشکیل می دهد که به دلیل اهمیت آن ضرورت دارد که با نگرشی علمی و مبتنی بر شیوه تحقیق دانشگاهی، پژوهشی مستقل و جامع درباره ی آن صورت گیرد و زوایای گوناگون و ناگفته های آن مورد بررسی و باز کاوی قرار گیرد.

اهداف:

- ۱) بررسی مقطعی مهم از تاریخ معاصر ایران با تأکید بر تاریخ محلی لرستان.
- ۲) پژوهش علمی و مستند به منظور بررسی تحولات لرستان در دوره معاصر .
- ۳) آگاه نمودن پژوهشگران و نسل جوان بومی با گوشه های از تاریخ لرستان.
- ۴) بهره گیری نهادها و مؤسسات پژوهشی محلی و کشوری از نتایج این پژوهش در شناخت پیشینه اجتماعی، تاریخی و سیاسی لرستان.

۱-۶. بررسی سوابق تحقیق و منبع شناسی

مدخل :

نگرش انتقادی به رویدادهای تاریخی و نقد گزارش های منابع به منظور رسیدن به شواهد تاریخی، مسئله مهمی در مطالعات تاریخی است. علم تاریخ، حاصل تداخل دو افق گذشته و حال است و از ارتباط متقابل میان مورخ و گزارش های تاریخی به دست می آید.

محقق تاریخ پس از گزینش رویداد های مورد نظر به نقد آنها می پردازد تا به اهمیت (ماهیت) اصیل آنها و شواهد قابل وثوق دست پیدا کند.

منابع تاریخی که خود، اقسام گوناگونی دارد با توجه به گفتمان های حاکم بر دوره های زمانی مربوطه نوشته شده اند و وظیفه مورخ، توانایی استفاده صحیح از آنها است. منابع تاریخی را در یک تقسیم بندی کلی می توان به دو دسته تقسیم کرد: ۱_ گزارش ها (منابع مکتوب) ۲_ آثار (منابع غیرمکتوب). منابع مکتوب خود به دو دسته اسناد و کتاب های تاریخی قابل تقسیم اند که البته اسناد از این جهت که متن واقعه بوده و جزئی از پدیده تاریخی محسوب می شوند از کتاب هایی که در باره پدیده ی تاریخی نوشته شده و در مقایسه با سند فاصله بیشتری با پدیده های تاریخی دارند، از اهمیت بیشتری برخوردار است.

در خصوص استناد محقق به منابع و گزینش شواهد تاریخی، توجه به این مطلب که شواهد و رویدادهای تاریخی با یکدیگر متفاوت اند و هر رویدادی را نمی توان به عنوان واقعیت تاریخی پذیرفت، نکته بسیار مهمی است. به بیان دیگر، نباید چشم و گوش بسته به سراغ هر حادثه ای رفت و آن را تحلیل و تفسیر نمود و واقعیت تاریخی دانست.

این نکته را در نظر داشته باشیم که وقتی از نقد منبع در تاریخ سخن می‌گوییم نقد تمامی مطالب یک موضوع بطور یک جا و با هم مورد نظر نیست، هر موضوع را باید جزء به جزء نقادی کرد، تا بتوان به طور دقیق بر شئون مختلف آن راه یافت. همین طور باید در نظر داشت که نقد مطالب یک موضوع به معنای رد یا نفی آنها نیست، زیرا زمانی هم که مطالبی از یک منبع را تأیید می‌کنیم، از آن جهت که با علم و آگاهی تأیید شده نقد منبع کرده ایم.

منظور از نقد منبع این است که معرفت ما ارزیابی شده و انتقادی به مطالب مورد نظر پیدا کنیم و در واقع در نقد ما به دنبال نزدیک شدن به واقعیت یا حقیقت مطلبی هستیم نه رد و اثبات مطلق چیزی.

با این مقدمه کوتاه به طور کلی منابع مورد استفاده در این رساله را می‌توان به ترتیب ذیل تقسیم بندی نمود:

۱_ اسناد

این قسم از منابع از معتبرترین و مستقیم ترین منابع در یک پژوهش به شمار می‌روند که غالباً با صراحت از بسیاری اسرار پرده بر می‌دارند. با این وجود، قلت اسناد تاریخی، مشکل آشنای پژوهندگانی است که به تحقیق در تاریخ اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی این سرزمین دل بسته‌اند. اسنادی که از آنها استفاده شده از مراکز اسنادی مختلف تهیه شده‌اند. در ارتباط با تاریخ لرستان و بخصوص دوران پهلوی اول اسناد فراوانی به جای مانده است. این رساله نیز در راستای اهداف مورد نظر و به تناسب موضوع که عمدتاً شامل تاریخ معاصر لرستان می‌گردد از اسناد متعدد بهره‌مند گشته است که با در نظر گرفتن حجم و محتوای مورد استفاده در این رساله اسناد سازمان های دولتی بیشتر در این رساله بکار برده شده است.

اسناد سازمان های دولتی از جمله مرکز اسناد ملی ایران که در سال ۱۳۴۷ شمسی تأسیس شده هم از لحاظ تعداد و گسترده موضوعی و تاریخی و از لحاظ تشکیلاتی ، بزرگترین مرکز اسنادی کشور است. از لحاظ زمانی ، سازمان اسناد ملی ایران در برگیرنده اسناد مربوط به دوره صفویه تا پهلوی است . از این مرکز نیز در رابطه با موضوع مورد بحث رساله سندهای بیشتری نسبت به مراکز دیگر یافت شد که از آنها در تحلیل بیشتر مطالب رساله استفاده گردید. مرکز اسناد وزارت خارجه که محل نگهداری اسناد زیادی از قاجاری و پهلوی می باشد . نگار شده در رابطه با موضوع رساله تنها توانست چند برگ سند بیابد که از لحاظ محتوای زیاد قابل استفاده نبودند. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران که در زیر مجموعه ی بنیاد مستضعفان و جانبازان به شمار می رود . این مؤسسه از لحاظ عکسهای که در اختیار دارد، بی نظیر است. اما این مؤسسه در رابطه با موضوع رساله ، متأسفانه موضوع چندان قابل توجهی نداشت.

کتابخانه ، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی که دارای گنجینه ای غنی از اسناد گوناگون است و شمار قابل توجهی کتاب خطی در اختیار دارد در زمینه پژوهش مورد نظر سند های کمتری در رابطه با موضوع مورد نظر مورد استفاده قرار گرفت در خصوص منابع اسنادی دوره های مورد بحث این رساله ذکر چند نکته کوتاه حائز اهمیت است. اول اینکه بسیاری از اسناد تاریخی خانوادگی در محدوده مکانی و زمانی مورد بحث این رساله هنوز به صورت خانوادگی نگهداری می شود که تا زمانی چاپ و رمز گشایی از محتوای کلیه این اسناد هرگز قطع نمی توان در مورد علت شکل گیری روند و قایع و حوادث لرستان اظهار نظر قطعی نمود بلکه باید جانب احتیاط را در نظر گرفت و جای برای بازنگری احتمالی مطالب لحاظ نمود.